

Persoonscertificatie door NIKTA op basis van de NEN-EN ISO-IEC 17024

1. Persoonscertificatie

Een persoonscertificaat is een bewijs dat een persoon heeft aangetoond aan vastgestelde vakbekwaamheidseisen te voldoen. De reden om te kiezen voor een regeling voor persoonscertificatie is meestal het beheersen van de VGWM-risico's die een toepassingsgebied kenmerken, of het beheersen van de afbreukrisico's van een beroepsgroep en daarmee tegelijkertijd het imago een positieve impuls geven. De vakbekwaamheidseisen (kennis, inzicht, vaardigheden en/of attitude) zijn vastgelegd in een certificatieregeling en kunnen bestaan uit eisen die zijn gesteld aan (beroeps-) opleiding, werkervaring, nascholing, etc. Een persoonscertificaat heeft altijd een beperkte geldigheidsduur. Over het algemeen is deze één of twee jaar, en maximaal vijf jaar. Dit in tegenstelling tot een diploma, dat normalerwijze zijn geldigheid zonder beperkingen behoudt. De vakbekwaamheidseisen, waaraan de certificaathouder moet voldoen worden opgesteld door een College van Deskundigen (CvD), ook vaak Waarborgcommissie genoemd. Dit CvD bestaat uit stemhebbende leden, een onafhankelijke voorzitter, een secretaris en eventueel adviseurs en/of waarnemers. De stemhebbende leden worden afgevaardigd naar het CvD door de belanghebbende partijen bij de certificatieregeling. De belanghebbende partijen zijn in het kader van (persoons-)certificatie gedefinieerd als de aanbieders en afnemers van het certificaat. Dit kan worden vertaald als vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemerszijde. Afvaardiging van werkgeverszijde, kan plaatsvinden door individuele (toonaangevende) bedrijven of brancheverenigingen. Werknemers kunnen bijvoorbeeld worden vertegenwoordigd door een beroepsvereniging of vakbond. Aanwezigen namens certificatie-instelling(en), examenbureau(s) en andere organisaties zijn dus geen belanghebbenden volgens deze definitie en hebben daarom geen stemrecht in het CvD. Hun rol is adviserend en/of ondersteunend/secretarieel.

2. Rol examenbureau

Over het algemeen dient de aanvrager van een persoonscertificaat middels het met goed gevolg afleggen van een examen (dit kan zowel een schriftelijk-, praktijk- of een combinatie examen van beide zijn) aan te tonen te voldoen aan de vakbekwaamheidseisen uit de certificatieregeling. Het afnemen van examens wordt door de certificatie-instelling meestal uitbesteed aan één of meerdere examenbureaus.

De bevoegdheid om examens af te nemen die kwalificeren voor een persoonscertificaat, ontleent het examenbureau aan de acceptatie door een certificatie-instelling die, middels een overeenkomst met de eigenaar van de vakbekwaamheidseisen (certificatieregeling) alsmede accreditatie volgens NEN-EN-ISO/IEC 17024, bevoegd is deze certificatieregeling uit te voeren. De certificatie-instelling onderzoekt of het examenbureau voldoet aan de gestelde eisen van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en deskundigheid. Na akkoordbevinding delegeert de certificatie-instelling een deel van het certificatieproces, nl. de examinering, aan het examenbureau.

Naast het afnemen van examens, ontwikkelt het examenbureau ook de examens. Dit houdt in dat een itembank (vragen-/opdrachtenbestand) wordt opgesteld en periodiek verversd door vakinhoudelijk deskundigen. Deze itembank dient te worden goedgekeurd door een examencommissie. Hierin zijn diverse disciplines vertegenwoordigd: didactisch, vaktechnisch en certificatietechnisch. Zowel de examinatoren/ surveillanten, de toetsontwikkelaars en de leden van de examencommissie dienen te voldoen aan de kwalificatiecriteria uit de certificatieregeling. Wanneer meerdere examenbureaus eenzelfde certificatieregeling uitvoeren, kunnen zij afspraken maken over het gezamenlijke beheer en onderhoud van de itembank.

3. Rol certificatie-instelling

De certificatie-instelling is de partij die het certificaat toekent nadat een certificatieonderzoek met goed gevolg is afgerond, en daarna gedurende de geldigheid van het certificaat toezicht houdt op de certificaathouder. De meest bekende certificaten zijn die voor bedrijven, zoals ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000 en VCA. Dit zijn de zgn. systeemcertificaten, aangezien het zorgsysteem (kwaliteit, veiligheid, enz.) van een organisatie doormiddel van een audit wordt beoordeeld op basis van een normstellend document. Daarnaast worden ook certificaten toegekend voor producten en processen, bijvoorbeeld onder de naam KOMO. In het geval van persoonscertificatie wordt de vakbekwaamheid van een persoon beoordeeld op basis van een normstellend document. Dit is de certificatieregeling (ook wel certificatieschema genoemd), met daarin opgenomen de vakbekwaamheidseisen (kennis, inzicht, vaardigheid en/of attitude) waarop de persoon bijvoorbeeld middels een examen wordt getoetst.

Na het volledige examen met goed gevolg te hebben afgelegd, ontvangt de kandidaat een certificaat van vakbekwaamheid (persoonscertificaat) voor het vakbekwaamheidsprofiel in kwestie (het zg. toepassingsgebied). De onderscheidende kenmerken van een certificaat van vakbekwaamheid ten opzichte van een diploma, attest of getuigschrift zijn:

- Het certificaat heeft een bepaalde geldigheidsduur, waarna het zijn kwalificerende status verliest;
- De certificaathouder is verplicht zijn vakbekwaamheid te onderhouden gedurende de certificatieperiode;
- Tijdens de geldigheidsduur van het certificaat staat de houder ervan onder toezicht van de instantie (certificatie-instelling) die het certificaat heeft toegekend.

Door accreditatie van de certificatie-instelling op basis van de norm NEN-EN-ISO/IEC 17024 beschikt de certificaathouder over een kwalificerend document dat in de Europese Economische Ruimte (EER) wordt geaccepteerd. *(De hier beschreven situatie wordt beoogd met certificatie en accreditatie. De praktijk van wederzijdse acceptatie van persoonscertificaten zal moeten uitwijzen of dit ook de daadwerkelijke situatie is/wordt).*

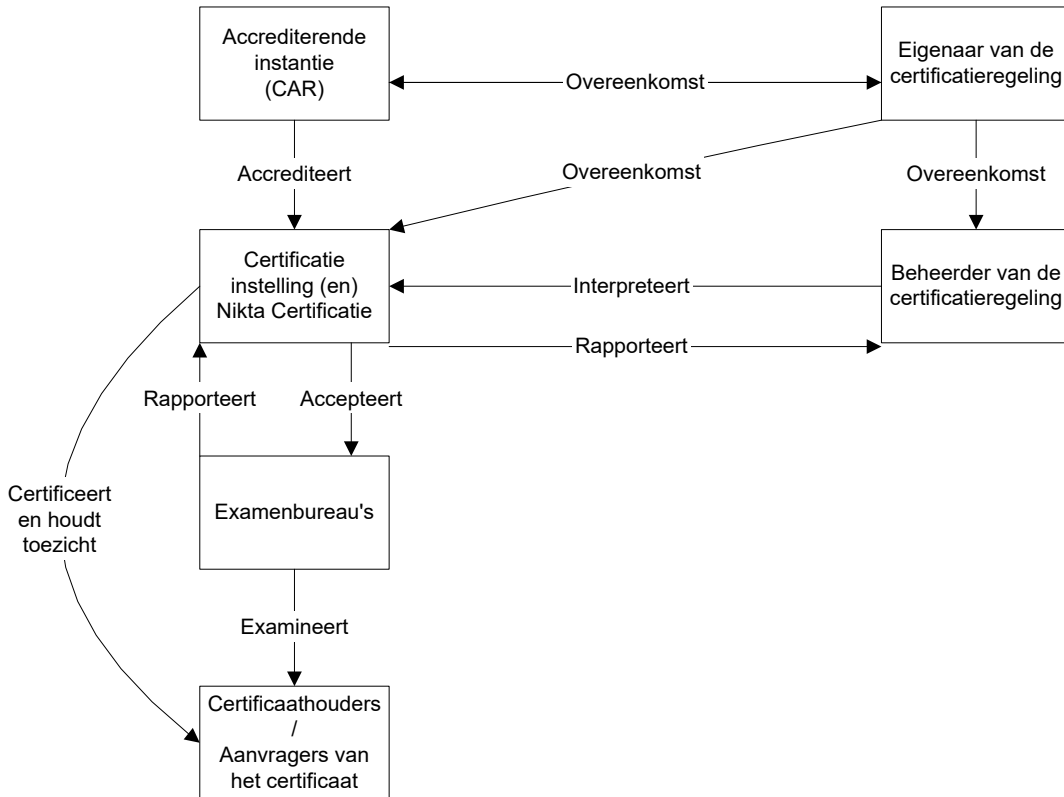
De certificatieregeling met daarin de vakbekwaamheidseisen wordt namens de certificatie-instelling geautoriseerd door het bevoegde CvD. De instandhouding van en secretariaatsvoering voor het CvD is een taak van de certificatie-instelling. De uitvoerende taken van de certificatie-instelling bij persoonscertificatie kunnen per certificatieregeling verschillen. Sommige regelingen worden in zijn geheel door de certificatie-instelling zelf uitgevoerd, terwijl de certificatie-instelling zich in andere gevallen beperkt tot het onderhouden van het CvD en het houden van toezicht op de gang van zaken bij de examenbureaus. Het besluit tot het al dan niet certificeren van een persoon, dient wel altijd door de certificatie-instelling zelf te worden genomen. Dit kan dus niet worden uitbesteed aan een examenbureau. Naast het voldoen aan de vakbekwaamheidseisen, toetst de certificatie-instelling namelijk ook op de juistheid van de gevolgde procedures.

4. Toezicht op de certificatie-instelling

Certificatie-instellingen kunnen ervoor kiezen, uit eigen beweging of op verzoek van derden, hun functioneren te laten toetsen door een onafhankelijke en onpartijdige toezichthouder. Dit wordt accreditatie genoemd. In Nederland is deze rol door de overheid toebedeeld aan de Raad voor Accreditatie (RvA). Voor de private sector is er ook nog het Centraal Accreditatie Register welke zich alleen richt op de private sector. De taak van het accreditatieorgaan is ervoor te zorgen dat er gelijkheid is tussen certificatie-instellingen en de certificaten die zij verstrekken. Hierdoor wordt het (internationale) vertrouwen in certificatie zeker gesteld. Bij deze harmoniserende taak maken accreditatieorganen gebruik van internationaal erkende accreditatie-normen. Voor persoonscertificatie wordt gebruik gemaakt van de norm NEN-EN-ISO/IEC 17024:2012. Bij deze accreditatienormen behoren interpretatiedocumenten die in internationaal verband worden overeengekomen door koepelorganisaties op het gebied van accreditatie, zoals de European Cooperation for Accreditation (EA) en de International Accreditation Forum (IAF). De RvA of de CAR toetst de certificatie-instelling op zaken als onafhankelijkheid, onpartijdigheid, deskundigheid m.b.t. de inhoud van de certificatieregeling, en maatschappelijk draagvlak (evenwichtige samenstelling van het CvD).

5. Relatieoverzicht

In navolgend overzicht zijn de verhoudingen tussen alle bij certificatie en accreditatie betrokken partijen visueel weergegeven.

De eigenaar van een certificatieregeling moet rechtspersoonlijkheid hebben om overeenkomsten te kunnen aangaan met derde partijen. Vaak is daarom de certificatie-instelling die de regeling heeft ontwikkeld ook de eigenaar ervan. Wanneer een certificatieregeling is ontwikkeld door meerdere (markt)partijen, wordt vaak een beheersstichting opgericht die bevoegd is als eigenaar van de regeling overeenkomsten met derden aan te gaan. In dit geval is er meestal een *centraal* college van deskundigen (CCvD).

De beheerder van de certificatieregeling, het (C)vD, is verantwoordelijk voor de inhoudelijke aspecten van de regeling, d.w.z. de vakbekwaamheidseisen, de wijze en frequentie van examineren en de vakbekwaamheidseisen die worden gesteld aan het hierbij betrokken personeel. Verder bepaalt het (C)vD ook aan welke eisen examenbureaus moeten voldoen en hoe deze worden getoetst.

Het toezicht dat een certificatie-instelling uitoefent op de gecertificeerde personen, dient tenminste te bestaan uit het in behandeling nemen van klachten over het functioneren van de certificaathouder binnen het toepassingsgebied van het persoonscertificaat. De certificaathouder is daarom te allen tijde verplicht dergelijke klachten te melden aan de certificatie-instelling waarmee hij een certificatie-overeenkomst is aangegaan.

Wanneer het persoonscertificaat een geldigheidsduur heeft van meer dan drie jaar, dient de certificatie-instelling aanvullend toezicht op de certificaathouder uit te oefenen. Bekende voorbeelden hiervan zijn toetsing van na- of bijscholing en werkzaamheid binnen het toepassingsgebied. Andere activiteiten die kunnen worden beoordeeld zijn bijvoorbeeld deelname aan congressen en symposia, vakbijeenkomsten, wetenschappelijke publicaties, bestuurs- of commissiewerk en presentaties tijdens openbare aangelegenheden.